

ЗНЯТТЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ І ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВИХ УМОВ, З ОБЛІКУ У ВИПАДКУ ВИЇЗДУ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ДО ІНШОГО НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

У статті аналізуються категорії «право на житло» та «реалізація права на житло». Виявлено проблеми невиконання конституційних зобов'язань державою перед військовослужбовцями щодо забезпечення житлом як осіб, які мали право першочергового отримання жилих приміщень. Для вирішення проблеми невідповідності положень ЖК Української РСР і нормативно-правових актів, що регламентують житлові правовідносини та визначають механізм реалізації житлових прав військовослужбовців, які перебували на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р., автором запропонована законодавча пропозиція. Особлива увага приділена розгляду питання щодо конституційності положень п. 2 ч. 2 ст. 40 Житлового кодексу Української РСР.

Ключові слова: військовослужбовець; забезпечення жилими приміщеннями; облік осіб, які потребують поліпшення житлових умов; надання житла для постійного проживання.

Постановка проблеми. У науковій літературі є багато теоретичних і прикладних напрацювань щодо забезпечення права на житло. Ці напрацювання є доречними і заслуговують на увагу в тому чи іншому конкретному випадку. У цьому дослідженні ми розглянемо таку категорію суб'єктів житлового права, як військовослужбовці та члени їх сімей. На сьогодні виникла необхідність дослідження сучасного підходу до питання забезпечення житлом військовослужбовців і членів їх сімей у контексті Конституції України з метою його впровадження у житлове законодавство та практику застосування.

Формування законодавства, що закріплює і регулює право житлового забезпечення військовослужбовців, зокрема житлового законодавства, має бути спрямоване на створення досконалої системи охорони і захисту права цієї категорії осіб на житло. Важливим у цьому контексті вбачається удосконалення механізму захисту житлових прав.

Актуальність цього дослідження полягає, в першу чергу, у висвітленні питань стосовно захисту права на житло військовослужбовця при знятті його з обліку, з метою удосконалення нормативно-правової бази, що, у свою чергу, є одним із правових засобів забезпечення можливості практичної реалізації права на житло військовослужбовця та членів його сім'ї.

Особливо гостро стає питання щодо захисту житлових прав тих військовослужбовців, які, не отримавши житлову площу у населеному пункті, де пере-

бували на обліку як такі, що потребують поліпшення житлових умов, виїхали до іншого населеного пункту на постійне місце проживання, та, як наслідок, були зняті з цього обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На проблемні аспекти забезпечення військовослужбовців і членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України звернула увагу А. Р. Мельник, якою встановлено, що жила приміщення в контексті житлового забезпечення військовослужбовців — це приміщення, призначене для постійного або тимчасового проживання військовослужбовців, осіб, звільнених із військової служби, членів їх сімей, а також інших осіб [1, с. 3].

Мойсей Л. О. розглянув таку соціальну цінність, як забезпеченість житлом військовослужбовця у контексті Конституції України [2]. Мінаєв А. В. зазначає, що для вирішення проблеми житлового забезпечення військовослужбовців необхідне не лише впровадження певних змін до окремих нормативно-правових актів, але й утворення узгодженого, економічно обґрунтованого, соціально-правового механізму реалізації норм чинного законодавства, відповідне бюджетне фінансування та залучення іноземних інвесторів [3, с. 156]. На погляд Л. П. Ведмідь, для того, щоб забезпечити в повному обсязі реалізацію соціальних прав і свобод військовослужбовців, в тому числі і право за житло, необхідні нормативні акти, які б відповідали реальному стану суспільних відносин та економічним можливостям держави, пови-

нні бути створені дієві механізми реалізації зазначених прав і свобод та відповідне бюджетне фінансування [4, с. 112].

Як випливає зі ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 р., держава забезпечує військовослужбовців жилими приміщеннями або за їх бажанням грошовою компенсацією за належне їм для отримання жила приміщення на підставах, у межах норм і відповідно до вимог, установлених ЖК Української РСР, іншими законами, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Право на житло, будучи однією з найважливіших соціальних цінностей, одночасно є невід'ємним правом кожної фізичної особи, адже лише за наявності у людини придатного до проживання житла можна стверджувати про забезпечення її повноцінними умовами існування. І хоча відносини власності та користування житлом мають тривалий характер, неминучим є настання обставин, що тягнуть за собою їх припинення. При цьому важливим є дотримання конституційних прав фізичних осіб у разі, якщо такі правовідносини матимуть місце [5, с. 20].

Позбавлення громадян житла у примусовому порядку за загальним правилом не допускається. Цей принцип послідовно втілюється у законодавстві, яким відпрацьовуються механізми його реалізації. Однак мають місце випадки, на підставі яких громадяни можуть втратити свої права на житлове приміщення, наприклад, за приписами п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР.

Вже давно порушується питання щодо відповідності ЖК Української РСР реальному стану суспільних та економічних відносин. Підтвердженням цього є ухвалений у першому читанні проєкт Закону «Про дерадянізацію законодавства України» (реєстр. № 4284). Реалізація законопроекту передбачає обов'язок Кабінету Міністрів України в установлені строки розробити і внести на розгляд Парламенту України, зокрема, проєкт Житлового кодексу України.

Оскільки право на житло належить до конституційних прав громадян, то здійснимо критичний науковий аналіз конституційності положення п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР і «сучасності» приписів ЖК Української РСР та інших нормативно-правових актів щодо забезпечення жилими приміщеннями військовослужбовців і членів їх сімей, які потребують поліпшення житлових умов, якщо вони знімаються з обліку, в разі виїзду на постійне місце проживання до іншого населеного пункту, що і стало метою цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Військовослужбовцями та членами їх сімей визнаються особи, які

потребують поліпшення житлових умов, із підстав, визначених ЖК Української РСР, Правилами обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, затвердженими постановою Ради Міністрів УРСР № 470 від 11.12.1984 р. (у редакції від 01.06.2019 р.) (далі – Правила № 470), Порядком забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житловими приміщеннями від 03.08.2006 р. № 1081 (далі – Порядок № 1081) та іншими актами законодавства.

За ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (у первинній редакції) військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби) і членам їх сімей, які проживають разом із ними, *надається жила приміщення*, що має відповідати вимогам ст. 50 ЖК Української РСР. Військовослужбовці, які перебували на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р. (набрання чинності Законом України від 24.06.2004 р. № 1865-IV «Про внесення змін до статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»), забезпечуються жилими приміщеннями для постійного проживання відповідно до *раніше встановленого законодавством порядку*, тобто до внесення змін до ст. 12 цього Закону.

Оскільки питання про забезпечення житловою площею військовослужбовців, що перебували на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р. Урядом ще не вирішено, є підстави вважати, що стосовно цього питання діє п. 19 Положення про пільги для військовослужбовців, військовозобов'язаних, осіб, звільнених з військової служби у відставку, і їх сімей, затвердженого постановою Ради Міністрів СРСР від 17.02.1981 р. № 193 (далі – Положення № 193), в якому йдеться про те, що військовослужбовці надстрокової служби, прапорщики, мічмани та особи офіцерського складу, звільнені в запас або у відставку за станом здоров'я, віком або за скороченням штату, забезпечуються виконавчим комітетом місцевої ради народних депутатів житловою площею (незалежно від її відомчої приналежності, за винятком Міністерства оборони, Комітету державної безпеки СРСР і внутрішніх військ) у першу чергу, але не пізніше тримісячного терміну із дня прибуття до місця проживання, обраного з урахуванням існуючого порядку прописки.

Постановою Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», передбачено, що ті його статті, де йдеться про пільги та компенсації, які визначатимуться в по-

рядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, вводяться в дію після ухвалення відповідних рішень.

Дійсно, окремий різновид соціальних прав становлять так звані професійні права – соціальні права категорій осіб, об'єднаних за ознакою здійснення ними певних видів діяльності. До таких категорій належать і військовослужбовці.

Відповідно до пп. 15, 26 Правил № 470 на квартирний облік беруться громадяни, що потребують поліпшення житлових умов, які постійно проживають, а також прописані (зареєстровані) у цьому населеному пункті. Громадяни, які користуються правом першочергового отримання жилих приміщень, беруться на квартирний облік за наявності підстав, що передбачені Правилами № 470, незалежно від тривалості проживання у цьому населеному пункті. Умова про прописку не поширюється на громадян, які тимчасово відсутні у цьому населеному пункті, якщо за ними за законом зберігається жиле приміщення.

Але за п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР громадяни знімаються із квартирної обліку та виключаються зі списків осіб, які користуються правом першочергового отримання жилих приміщень, якщо вони виїхали на постійне місце проживання до іншого населеного пункту та у зв'язку з цим втратили зазначене право.

Так, за матеріалами справи № 591/4399/19 з'ясовано, що на засіданні громадської комісії з житлових питань при виконавчому комітеті Сумської міської ради від 09.01.2014 р. було вирішено питання про зняття позивача відповідно до вимог житлового законодавства із квартирної обліку та 18.02.2014 р. рішенням виконкому він був знятий із квартирної обліку на підставі ст. 40 ЖК Української РСР. Позивач, вважаючи дії виконкому протиправними, звернувся до адміністративного суду. Справа розглядалася у Березівському районному суді Одеської області, Одеському апеляційному адміністративному суді та Вищому адміністративному суді України. Оскільки спірні правовідносини пов'язані із захистом порушених житлових прав ОСОБА_1, колегія суддів дійшла висновку, що цей спір не є публічно-правовим і має вирішуватися судами за приписами ЦПК України.

У 2020 році позивач ОСОБА_1 знову звернувся до суду. Справа розглядалася у Зарічному районному суді м. Суми, Сумському апеляційному суді, Верховному Суді. Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції виходив із того, що після взяття на квартирний облік у 1990 році та включення до списків осіб, що користуються правом першочергового отримання житлової площі, позивачем неодноразово було змінено постійне місце проживання (у 1996 році

переїхав на постійне місце проживання до Херсонської області, з 1999 року його місце проживання зареєстроване у м. Березівка Одеської області), а до спірних правовідносин підлягає застосуванню п. 19 Положення № 193. Апеляційну скаргу залишено без задоволення. Ухвалою Верховного Суду від 20.01.2021 р. у цій справі касаційне провадження за касаційною скаргою ОСОБА_1 на рішення Зарічного районного суду м. Суми від 20.05.2020 р. та постанову Сумського апеляційного суду від 12.08.2020 р. у справі за позовом ОСОБА_1 до Сумської міської ради про скасування рішення про зняття із квартирної обліку та зобов'язання вчинити дії закрито.

Оскільки колишній військовослужбовець був на обліку з 1990 року, то, як бачимо, він міг отримати жиле приміщення за приписами ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (у первинній редакції), за якою відсутній строк очікування жилого приміщення, що має відповідати вимогам ст. 50 ЖК Української РСР. При цьому за цією статтею військовослужбовцям до отримання постійного жилого приміщення надається службове жиле приміщення або право орендувати житло для забезпечення чи за бажанням військовослужбовця виплата грошової компенсації за піднайм (найм) ним жилого приміщення.

Тобто колишній військовослужбовець із 1990 року перебував на квартирній обліку, але, не отримавши від держави постійного жилого приміщення, грошової компенсації, змінив місце проживання, через що, як наслідок, на підставі п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР його знято з обліку тих, що потребують поліпшення житлових умов, як такого, який не проживає у м. Суми.

Отже, чи можна цю справу вважати наявним прикладом порушення прав та інтересів військовослужбовців через невиконання державою в особі уповноважених органів (виконавчим комітетом місцевої ради народних депутатів) положень Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»? Припускаємо, що певною мірою — так. І, як попередній підсумок, зазначаємо, що механізм реалізації житлових прав цієї категорії осіб не є досконалим, оскільки строк очікування постійного жилого приміщення тягнеться роками. Які підстави ненадання виконавчим комітетом місцевої ради народних депутатів житлової площі особам, які потребують цього? Можливо, брак жилих приміщень, економічних ресурсів держави тощо. Але, незважаючи на те, що колишній військовослужбовець змінював місце проживання, він був на обліку з 1990 року, а його було знято 19.02.2014 р., тобто 24 роки особа не отримувала постійне жиле приміщення у м. Суми.

Причинами такого стану речей є законодавчі суперечності щодо забезпечення житлом колишніх військовослужбовців, що перебували на обліку громадян, які потребували поліпшення житлових умов до 01.01.2005 р., зокрема, невідповідність положень ЖК Української РСР і нормативно-правових актів, що регламентують житлові правовідносини та визначають механізм реалізації їх житлових прав. Отже, існує потреба в узгодженні нормативно-правових актів, які б відповідали сучасності та економічним ресурсам держави. Так, соціальні права категорій осіб, до яких належать військовослужбовці, реалізуються за наявності у держави відповідних економічних ресурсів, зокрема, право кожного на житло, передбачене ч. 1 ст. 47 Конституції України) (рішення Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008 р.).

Позивач, право якого порушене і позов залишено без задоволення, подав конституційну скаргу (вх. № 18/86 від 09.03.2021 р.).

У цьому дослідженні спробуємо визначити: чи конституційним є положення п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР щодо аналізованої ситуації, якщо розглядати з тієї позиції, що колишній військовослужбовець дискримінований за ознакою місця проживання, в результаті чого було порушено право його сім'ї на житло, гарантоване ч. 2 ст. 47 Конституції України?

Обґрунтовуючи свої твердження, посилаємося на Конституцію України, окремі рішення Конституційного Суду України, практику Європейського суду з прав людини.

Одним зі складників принципу верховенства права є юридична (правова) визначеність. Заслуговує на увагу рішення Конституційного Суду України від 29.06.2010 р. №17-рп/2010, в якому визначено, що одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, в якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці припустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, які встановлюються такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від неправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки.

Таким чином, Конституційний Суд України визначив принцип правової визначеності як складову частину верховенства права, що виявляється у передбаченні наслідків дій особи. Вимоги, які розкривають його сутність, такі: вимоги до визначеності законодавства, повноважень і судових рішень.

Згідно із практикою Європейського суду з прав людини «припис не може розглядатись як «право», якщо його не сформульовано достатньо чітко, даючи громадянину змогу регулювати свою поведінку: громадянин повинен мати змогу (отримавши за потреби відповідну пораду) передбачити (до тієї міри, що є припустимою за конкретних обставин) наслідки, які може спричинити конкретна дія» (рішення у справі «The Sunday Times v. The United Kingdom (№. 1)» від 26.04.1979 р. (заява № 6538/74), § 49).

Оцінюючи оспорювані приписи ЖК Української РСР в аспекті їх відповідності вимозі юридичної визначеності, виходимо з того, що приписи п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР установлюють юридичні наслідки для особи, яка виїхала на постійне місце проживання до іншого населеного пункту.

На підставі наведеного вважаємо, що приписами ЖК Української РСР не порушене установлене ч. 2 ст. 8 Основного Закону України верховенство Конституції України, адже ці приписи не спростовують вищу юридичну силу Основного Закону України.

Аргументуємо, що права і свободи, передбачені ст. 24 Конституції України, належать до тих прав і свобод, які не можуть бути обмеженими. Усі громадяни рівні перед законом. Положення про рівність громадян перед законом дозволяє не обмежувати юридичну рівність тільки конституційними правами і свободами, а це означає, що всі без винятку права і свободи громадян, закріплені у законах, а також у підзаконних нормативних актах, мають бути рівними.

Ця рівність може розглядатися принаймні у двох аспектах: 1) означати рівність у матеріальних благах, рівність результатів, рівність в умовах існування – тобто економічну рівність, що відображає, віддзеркалює певний вимір прав і свобод людини, та 2) рівність перед законом у процедурах – рівність юридичну, яка насамперед пов'язана з ефективністю законодавства. Принцип відсутності дискримінації – це не тільки досягнута рівність у певних сферах життєдіяльності, а й критерій, за якими ця рівність може бути досягнута. Не може бути привілеїв за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [6].

Конституційне право фізичної особи на житло становить собою право на таке благо, завдяки якому вона може реалізувати свої нагальні потреби у фізичній і духовній життєдіяльності. Так, ст. 47 Конституції України та ч. 4 ст. 9 ЖК УРСР гарантується, що кожен має право на житло і ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше, як на підставі закону за рішенням суду [5, с. 20].

Оскільки ми розглядаємо ситуацію щодо тих військовослужбовців, що перебували на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р., то слід зазначити, що на цей час вже не існувало «прописки».

Деталізація підстав для зняття з обліку військовослужбовців знайшла своє відображення в п. 30 Порядку № 1081, згідно з яким військовослужбовці знімаються з обліку в разі, зокрема, поліпшення житлових умов, внаслідок чого зникла потреба в наданні житла. При цьому не має значення, яким чином відбулося поліпшення житлових умов – самостійно військовослужбовцем, членами його сім'ї або шляхом отримання житла для постійного проживання за рахунок військового формування [1, с. 105].

Основні гарантії прав військовослужбовців регламентуються Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей», згідно з вимогами ст. 2 якого ніхто не має права обмежувати військовослужбовців і членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України. При цьому ст. 22 Конституції України зазначено, що при ухваленні нових законів чи внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Військовослужбовець як особа, права якої порушено, може звернутися до ЄСПЛ. Але чи дієвим буде звернення військовослужбовця до ЄСПЛ, враховуючи те, що по-перше, не має конкретного строку, встановленого законом для надання житла цій категорії осіб, по-друге, забезпечення житлом цього військовослужбовця перебуває у прямій залежності від гарантованих прав та інтересів інших військовослужбовців, що перебувають у житловій черзі вище нього, враховуючи принцип її формування. Так, у рішенні ЄСПЛ «Гаєвський проти України» від 11.01.2005 р. (заява № 60725/00) зазначено, що «Уряд також зазначив, що заявник не звертався до суду із проханням про заміну способу виконання рішення суду з метою зобов'язання боржника виплатити йому грошову суму, еквівалентну вартості житла, на яке він мав право. Відповідно, період, необхідний для виконання, є об'єктивно довшим, ніж період, необхідний для сплати грошової компенсації. Крім того, Уряд зазначає, що надання жилого приміщення залежало від попереднього надання жилих приміщень особам, які знаходяться вище у списку осіб, які мають право на позачергове отримання жилого приміщення. Надати перевагу заявнику означало б порушити права цих людей».

Тоді наскільки можливою буде реалізація права на житло, якщо розуміти під нею не абстрактну, потенційну можливість користування житлом, а реаль-

не здійснення особою прав проживання? Такі права на житло – це, з одного боку, конкретне матеріальне та/або нематеріальне благо. Держава гарантує та бере на себе обов'язок сприяти тому, щоб кожен громадянин був забезпечений житлом, що має забезпечуватися юридичним обов'язком іншої сторони [7, с. 158].

Отже, застосування правових норм, які регулюють житлові правовідносини, – це державно-владна діяльність органів держави або місцевого самоврядування щодо прийняття правових приписів із метою вирішення конкретної справи, яка спрямована на реалізацію норм права на житло і здійснювана у спеціально встановлених формах.

Для вирішення проблеми невідповідності положень ЖК Української РСР і нормативно-правових актів, які регламентують житлові правовідносини та визначають механізм реалізації житлових прав військовослужбовців, що перебували на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р., пропонуємо внести доповнення до нормативно-правових актів із питань житлового забезпечення військовослужбовців такого змісту:

«Військовослужбовцям, які мають вислугу військової служби не менше 10 років та позитивні службові характеристики, що користувалися правом першочергового отримання житлової площі до 01.01.2005 р., потребували соціального захисту, не були забезпечені виконавчим комітетом місцевої ради народних депутатів житловою площею і були вимушені самостійно забезпечити собі постійне місце проживання, але були зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, на підставі ст. 40 ЖК Української РСР, дозволяється стати на окремої житлової чергу отримання постійного жилого приміщення». А також передбачати щороку у проєктах закону України про Державний бюджет України окремим рядком фінансування програм із забезпечення житлом цієї категорії військовослужбовців, які потребують поліпшення житлових умов.

Висновки. Підсумовуючи, окреслимо такі моменти.

По-перше, приписи ЖК Української РСР відповідають вимогам чіткості, зрозумілості, однозначності норм права, є передбаченими щодо юридичних наслідків їх застосування, тому не суперечать ч. 1 ст. 8, ч. 2 ст. 24 і ч. 2 ст. 47 Конституції України.

По-друге, обґрунтовуючи відповідність п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР, стверджуємо, що ці приписи відповідають нормам ч. 2 ст. 24 Конституції України, оскільки права і свободи громадян, закріплені у законах, а також у підзаконних нормативних актах, є рівними. Ця рівність означає економічну рівність і рівність перед законом у процедурах – рів-

ність юридичну, яка насамперед пов'язана з ефективністю законодавства. Якщо колишній військовослужбовець був на обліку осіб, що потребують поліпшення житлових умов, то процедурно військовослужбовець, якого зняли з обліку, був у рівних умовах (не можна вказати на наявність привілеїв чи обмежень). Відповідність п. 2 ч. 2 ст. 40 ЖК Української РСР визначаємо і щодо ч. 2 ст. 47 Конституції України: колишній військовослужбовець міг бути забезпечений житловою площею відповідно до п. 19 Положення № 193, за яким ця категорія осіб забезпечується виконавчим комітетом місцевої ради народних депутатів житловою площею. Припускаємо, що виїзд на постійне місце проживання до іншого населеного пункту може означати, що заявник не потребує поліпшення житлових умов (зникла потреба в наданні житла) в тому населеному пункті, в якому заявник перебував на квартирному обліку, оскільки поліпшення житлових умов відбулося через отримання постійного місця проживання в іншому населеному пункті.

По-третє, якщо розглядати «сучасність» ЖК Української РСР 1983 р., то він, безумовно, потребує

оновлення шляхом ухвалення проєкту ЖК України на законодавчому рівні. Крім цього, невирішення Урядом України питання забезпечення військовослужбовців житловою площею вимагає застосування до спірних правовідносин п. 19 Положення № 193 і ст. 40 ЖК Української РСР, п. 2 ч. 2 якої визначено, що громадяни знімаються з обліку осіб, що потребують поліпшення житлових умов, у разі виїзду на постійне місце проживання до іншого населеного пункту. Слід визнати, що механізм забезпечення житлом колишніх військовослужбовців, які перебували на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, до 01.01.2005 р., недосконалий. Це вказує на потребу більш чітких приписів для розуміння настання конкретних юридичних наслідків у житлових правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права, усунення неточностей законодавчого регулювання підстав для зняття громадян з обліку осіб, що потребують поліпшення житлових умов, при виїзді на постійне місце проживання до іншого населеного пункту, які зазначені у ст. 40 ЖК Української РСР, Правилах № 470, Порядку № 1081.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельник А. Р. Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України: дис. ... д-ра філософ. наук. Київ, 2021. 200 с. URL: <http://109.237.87.242/handle/123456789/18962>.
2. Мойсей Л. О. Право на судовий захист як один із способів спонукання держави до виконання конституційних гарантій із забезпечення житлом військовослужбовців. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 1. С. 95–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2014_11_1_14.
3. Мінаєв А. В. Соціальні аспекти правового регулювання житлового забезпечення військовослужбовців. *Актуальні проблеми політики*. 1999. Вип. 67. С. 156–164.
4. Медвідь Л. П. Соціальні права й свободи військовослужбовців в Україні: характеристика та реалізація. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 102–115.
5. Коваль О. В. Припинення майнових прав фізичних осіб на житло: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2017. 200 с.
6. Зайчук О., Оніщенко Н. Правова культура українського суспільства: програмні цілі, реальний стан, науковий пошук. *Наукові записки Інституту Законодавства Верховної Ради України*. Вип. 4 (7). 2011. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_4/index.html.
7. Галянтич М., Тилик Т. Поняття житлових прав. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 157–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_37.

REFERENCES

1. Melnyk A. R. (2021). Zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei zhylymy prymishchenniamy za zhytlovyim zakonodavstvom Ukrainy. *Doctor's thesis*. Kyiv. URL: <http://109.237.87.242/handle/123456789/18962> [in Ukrainian].
2. Moisei L. O. (2014) Pravo na sudovyi zakhyst yak odyin iz sposobiv sponukannia derzhavy do vykonannia konstytutsiinykh harantii iz zabezpechennia zhytлом viiskovosluzhbovtsiv. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy - Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine, Vol. 11, No. 1, 95-100*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2014_11_1_14 [in Ukrainian].
3. Minaiev A. V. (1999). Sotsialni aspekty pravovoho rehuliuвання zhytlovoho zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv. *Aktualni problemy polityky – Actual Policy Problems, Issue 67, 156–164* [in Ukrainian].

4. Medvid L. P. (2014). Sotsialni prava y svobody viiskovosluzhbovtziv v Ukraini: kharakterystyka ta realizatsiia. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vntrishnikh sprav – Legal magazine of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 102–115 [in Ukrainian].
5. Koval O. V. (2017). Prypynennia mainovykh prav fizychnykh osib na zhytlo. *Candidate's thesis*: 12.00.03. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zaichuk O., Onishchenko N. (2011). Pravova kultura ukrainskoho suspilstva: prohramni tsili, realnyi stan, naukovyi poshuk. *Naukovi zapysky Instytutu Zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. Issue. 4 (7)*. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_4/index.html [in Ukrainian].
7. Haliantych M., Tylyk T. (2018). Poniattia zhytlovykh prav. *Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo – Private law and entrepreneurship, Issue 18, 157-161*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_37 [in Ukrainian].

РОЗГОН ОЛЬГА

кандидат юридических наук, доцент, ведущий научный сотрудник
НИИ правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

СНЯТИЕ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ И ЧЛЕНОВ ИХ СЕМЕЙ, НУЖДАЮЩИХСЯ В УЛУЧШЕНИИ ЖИЛИЩНЫХ УСЛОВИЙ, С УЧЕТА В СЛУЧАЕ ВЫЕЗДА НА ПОСТОЯННОЕ МЕСТО ПРОЖИВАНИЯ В ДРУГОЙ НАСЕЛЕННЫЙ ПУНКТ

В статье анализируются категории «право на жилье» и «реализация права на жилье». Выявлены проблемы невыполнения конституционных обязательств государством перед военнослужащими по обеспечению жильем как лиц, имеющих право первоочередного получения жилых помещений. Для решения проблемы несоответствия положений ЖК Украинской ССР и нормативно-правовых актов, регламентирующих жилищные правоотношения и определяют механизм реализации жилищных прав военнослужащих, состоящих на учете граждан, нуждающихся в улучшении жилищных условий, до 01.01.2005 г. Автором предложено законодательное предложение. Особое внимание уделено рассмотрению вопроса о конституционности положений п. 2 ч. 2 ст. 40 Жилищного кодекса Украинской ССР.

Ключевые слова: военнослужащий; обеспечение жилыми помещениями; учет лиц, нуждающихся в улучшении жилищных условий; предоставление жилья для постоянного проживания.

ROZGHON OLHA

PhD, Associate Professor, Leading Researcher, Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

REMOVAL OF MILITARY SERVANTS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES FROM THE REGISTRATION OF NEEDS OF IMPROVEMENT OF HOUSING CONDITIONS IN THE EVENT OF DEPARTURE TO A PERMANENT LOCAL LOCATION

Problem setting. The relevance of this study is, first of all, to cover issues related to the protection of the right to housing of a serviceman when deregistering him, in order to improve the legal framework, which, in turn, is one of the legal means to ensure the practical implementation of the right to housing serviceman and members of his family.

The issue of protection of housing rights of those servicemen who did not receive living space in the settlement where they were registered as in need of better living conditions, moved to another settlement for permanent residence, and as a result were removed from this registration.

Target of research. Since the right to housing is one of the constitutional rights of citizens, we will carry out a critical scientific analysis of the constitutionality of the provisions of paragraph 2 of Part 2 of Art. 40 of the Housing Code of the Ukrainian SSR and the “modernity” of the requirements of the Housing Code of the Ukrainian SSR and other regulations on the provision of housing for servicemen and members of their families, if they are removed from the list of those in need of better living conditions. and became the purpose of this article.

Analysis of recent researches and publications. A.R. Melnyk drew attention to the problematic aspects of providing servicemen and members of their families with housing according to the housing legislation of Ukraine, which established what housing is. L. O. Moses considered such a social value as the provision of housing for a serviceman. A.V. Minaev points to the need to solve the problem of housing for servicemen. L.P. Bear analyzes the implementation of social rights and freedoms of servicemen for housing.

Article's main body. As the issue of providing housing for servicemen registered as in need of better housing conditions has not been resolved by the Government before January 1, 2005, there is reason to believe that paragraph 19 of the Regulation on Privileges for Conscripts applies to this issue, persons discharged from military service and their families, approved by the resolution of the Council of Ministers of the USSR of February 17, 1981 № 193.

But for paragraph 2 of Part 2 of Art. 40 Housing Code of the Ukrainian SSR, citizens are removed from the housing register and excluded from the lists of persons who enjoy the right of first refusal of housing, if they moved to a permanent place of residence in another locality and, therefore, lost this right.

Conclusions and prospects for the development. In summary, we outline the following points.

First, the provisions of the Housing Code of the Ukrainian SSR meet the requirements of clarity, clarity, unambiguity of law, are provided for the legal consequences of their application, so do not contradict Part 1 of Art. 8 of the Constitution of Ukraine, Part 2 of Article 24 of the Constitution of Ukraine and Part 2 of Art. 47 of the Constitution of Ukraine.

Secondly, substantiating compliance with paragraph 2 of Part 2 of Art. 40 of the Housing Code of the Ukrainian SSR, we argue that these provisions comply with the provisions of Part 2 of Article 24 of the Constitution of Ukraine because the rights and freedoms of citizens enshrined in laws and regulations are equal. Compliance with paragraph 2 of Part 2 of Art. 40 of the Housing Code of the Ukrainian SSR and indicate in relation to Part 2 of Art. 47 of the Constitution of Ukraine, a former serviceman who could be provided with living space in accordance with paragraph 19 of Regulation № 193.

Third, if we consider the “modernity” of the Housing Code of the Ukrainian SSR in 1983, it certainly needs updating through the adoption of the draft Housing Code of Ukraine at the legislative level. In addition, the failure of the Government of Ukraine to resolve the issue of providing servicemen with living space requires the application of paragraph 19 of Regulation № 193, and Art. 40 of the Housing Code of the Ukrainian SSR, item 2 part 2 of which it is determined that citizens are removed from the register of those in need of better living conditions in case of departure to a permanent place of residence to another locality. It should be acknowledged that the mechanism of providing ex-servicemen with housing registered with citizens in need of better housing conditions by January 1, 2005 is imperfect.

Keywords: serviceman; provision of living space; registration of persons in need of improved living conditions; providing housing for permanent residence.

Розгон О. В. Зняття військовослужбовців і членів їх сімей, які потребують поліпшення житлових умов, з обліку у випадку виїзду на постійне місце проживання до іншого населеного пункту. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2021. № 1 (16). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Rozghon16.pdf>.